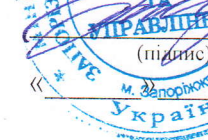

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та управління

Т.Ф. Бірюкова

(підпис)

2024 р.

ПОЛІТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів

очної (денної) форми здобуття освіти

спеціальності 052 «Політологія»

освітньо-професійна програма «Міжнародна політика та політика
національної безпеки»

Укладач: Хорішко Лілія Сергіївна, д.політ.н., професор кафедри політології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри політології

Протокол № 5 від "16" січня 2024 р.
Завідувач кафедри політології
Є.Г. Цокур

(підпис)

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол № 5 від "22" січня 2024 р.
Голова науково-методичної ради
факультету соціології та управління

Н.В. Горло

(підпис)

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

Ридкева А.О.
(ініціали, прізвище)

2024 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та управління

Т.Ф. Бірюкова

(підпис)

«_____» 2024 р.

ПОЛІТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів

очної (денної) форми здобуття освіти

спеціальності 052 «Політологія»

освітньо-професійна програма «Політологія»

Укладач: Хорішко Лілія Сергіївна, д.політ.н., професор кафедри політології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри політології

Протокол № 5 від “16” січня 2024 р.
Завідувач кафедри політології

С.Г. Цокур

(підпис)

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол № 5 від “22” січня 2024 р.
Голова науково-методичної ради

факультету соціології та управління

Н.В. Горло

(підпис)

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

Н.В. Горло

(підпис)

(ініціали, прізвище)

2024 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів – 3	Обов'язкова	
		Цикл професійної підготовки ОП	
Спеціальність 052 Політологія	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
		1-й	-
Освітньо-професійна програма «Політологія»	Змістових модулів – 4	Лекції	
		22 год.	-
		Семінарські	
		12 год.	-
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 8	Самостійна робота	
		56 год.	-
		Вид підсумкового семестрового контролю: Екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Політичні технології» є формування необхідних знань стосовно сутності, особливостей та специфіки застосування політичних технологій у практичній політичній діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Політичні технології» є: визначення сутності політичних технологій як інструменту практичної політичної діяльності, засвоєння знань про особливості використання політичних технологій в конкретних політичних ситуаціях; визначення особливостей формування та практичної реалізації політичних технологій в Україні.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент **повинен:**

знати:

- теоретичні основи технологізації політичного простору;
- суть, структуру та особливості політичних технологій;
- типи та способи формування політичних технологій;
- особливості застосування основних видів політичних технологій в практиці реформування українського суспільства та держави.

вміти:

- виробляти нові ідеї, нове розуміння явищ і процесів, нові способи діяльності.
- використовувати політичний аналіз та політичне консультування задля фахової оцінки проблемної ситуації, виявлення пріоритетів та розрахунку ресурсів.
- розпізнавати різні види політичних технологій.

– моделювати, прогнозувати і регулювати політичні процеси.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
<p>СК01. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.</p> <p>РН01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.</p> <p>РН08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.</p>	<p>Опитування на семінарських заняттях; тестування в системі Moodle</p>
<p>СК02. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.</p> <p>РН07. Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення</p>	<p>Опитування на семінарських заняттях Тестування у системі moodle</p>
<p>СКО3. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.</p> <p>СК04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.</p> <p>РН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.</p> <p>РН11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.</p>	<p>Підготовка індивідуального дослідницького завдання; завдання на порівняльний аналіз</p>
<p>СК09. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефаківців</p> <p>РН 16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобом масової інформації, експертам з інших галузей знань</p>	<p>Написання та усний захист індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру з презентацією його результатів</p>
<p>ЗК05. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p>	<p>Опитування на семінарських заняттях; підготовка ІДЗ</p>

Міждисциплінарні зв'язки. У концептуальному, інформаційному і логічному плані даний курс тісно пов'язаний з такими дисциплінами, як «Політичний маркетинг», «Методика політичних досліджень», «Моделі виборчих систем».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Поняття та змістовні характеристики політичних технологій

Тема 1. Політичні технології: поняття, особливості, типологія

Політичні технології як структурний компонент теорії соціальних технологій. Основні фактори технологізації сучасного соціуму. Місце політичних технологій в структурі теорії соціальних технологій.

Політичний простір як об'єкт технологізації. Основні підходи до розуміння політичного простору. Характеристики політичного простору. Взаємозв'язок політичного простору та часу. Політичний процес як категорія, що розкриває рух, динаміку, еволюцію політичних явищ в часі та просторі. Сутність та структура політичних технологій. Поняття «політичні технології». Причини виникнення та особливості політичних технологій. Тріадна структура політичних технологій: специфічні знання; конкретні прийоми, процедури і методики дій; техніко-ресурсні компоненти. Типологія політичних технологій. Характеристика існуючих підходів до типологізації. Основні критерії типологізації.

Тема 2. Поняття та особливості здійснення політико-технологічної діяльності

Поняття політико-технологічної діяльності. Політико-технологічна діяльність як послідовність взаємодій політичного суб'єкта, ступінь включеності якого обумовлює рівень досягнення поставлених цілей. Дотримання чіткої процедури, використання відповідних конкретному етапу способів та методів управління існуючою ситуацією як умова здійснення діяльності.

Процедура політико-технологічної діяльності. Уточнення сутності проблеми, що є актуальною для об'єкта; дослідження проблеми та діагностування політичної ситуації; вироблення рекомендацій, конкретизація політичних технологій, направлених на вирішення існуючих проблем та доведення їх до відома об'єкта; консалтинговий супровід діяльності об'єкта в процесі вирішення проблемної ситуації; оцінювання отриманих результатів та аналіз наслідків діяльності, внесення необхідних коректив для вдосконалення запропонованої технології.

Змістовний модуль 2. Особливості використання політичних технологій у різних сферах політичної діяльності

Тема 3. Особливості використання виборчих технологій

Поняття та класифікація виборчих технологій. Визначення та особливості виборчих технологій. Основні класифікації виборчих технологій: організаційно-політичні, інформаційно-комунікативні, психолого-іміджмейкерські. Характеристика основних виборчих моделей. Ринкова виборча модель та її особливості. Адміністративно-командна виборча модель та її особливості. Організаційно-партійна виборча модель та її особливості. Особливості неструктурованої та комплексної виборчих моделей. Специфіка використання виборчих технологій в рамках кожної з моделей.

Поняття виборчої кампанії. Наукові підходи до розуміння сутності виборчої кампанії: 1) соціологічний, 2) соціально-психологічний, 3) виборчий маркетинг. Процедура та основні суб'єкти виборчої кампанії. Структурні елементи виборчої кампанії: аналіз передвиборчої ситуації, формування та вибір виборча стратегії, діяльність, направлена на реалізацію даної стратегії. Основні суб'єкти виборчої кампанії: кандидат, електорат, органи державної влади та ін. Особливості використання основних типів виборчих технологій. Технологія використання «цільових груп виборців». Технологія вибору гострих проблем виборчої кампанії. Екзит-пол (опитування на виході). Технологія створення портрету виборчого округу.

Тема 4. Формування та діяльність політичних партій: технологічний аспект

Формування політичної партії: технологічний аспект. Формальні (статут, програма, організаційна структура) та функціональні (партійна ідеологія, фінансування) аспекти формування політичної партії. Стратегічне планування в діяльності політичної партії. Основні ресурси партійного будівництва.

Технології партійної діяльності. Технологічність як принцип діяльності політичної партії. Особливості організації акції протесту. Технологія створення громадського руху та молодіжної організації. Технологія «розколу регіональних відділень». Особливості управління інформаційними приводами.

Тема 5. Особливості використання маніпулятивних технологій в політичній сфері

Поняття та основні принципи політичного маніпулювання. Поняття політичного маніпулювання та його характеристики. Авторитет, соціальний доказ, послідовність, взаємний обмін, прихильність, дефіцит як основні принципи політичного маніпулювання.

Технологія реалізації маніпулятивного впливу. Фаза захоплення як ініціювання суб'єктом психологічних процесів привернення уваги до повідомлення. Фаза прийому як стимулювання мотивації об'єктів політичного маніпулювання. Фаза фіксації як повторення механічних типів поведінки.

Змістовний модуль 3. Політичні технології у публічному управлінні

Тема 6. Технологічний аспект здійснення лобістської діяльності

Причини виникнення лобізму як форми політичної діяльності. Причини виникнення лобізму. Особливості розвитку лобізму в зарубіжних країнах. Особливості виникнення та функціонування лобізму в Україні.

Сутність та види лобістської діяльності. Лобізм як складний соціально-психологічний і суспільно-політичний феномен. Основні функції лобізму. Позитивні та негативні сторони лобізму. Основні характеристики лобістської діяльності. Особливості лобіювання соціальних структур. Характерні риси відомчого лобізму. Регіональний лобізм. Особливості міжнародного лобізму.

Особливості організації лобістської кампанії. Аналіз ситуації. Вироблення стратегії та складання попереднього плану кампанії. Підготовка основного плану кампанії, враховуючи фактори впливу (регіональний, цільові аудиторії, необхідність організації акцій). Реалізація діяльності, направленої на виконання плану.

Тема 7. Технологічний аспект прийняття державно-політичних рішень

Поняття та характеристики державно-політичних рішень. Підходи до розуміння державно-політичних рішень. Вимоги до прийняття державно-політичних рішень (своєчасність, системність, відповідність).

Процедура прийняття державно-політичних рішень. Характеристика основних моделей прийняття політичних рішень (Г.Лассуел, Г.Саймон та ін.). Основні фази процесу прийняття державно-управлінських рішень: визначення проблемної ситуації, аналіз даних, прийняття рішення, реалізація рішення).

Змістовний модуль 4. Політичні технології як інструмент розв'язання політичних конфліктів

Тема 8. Технології контролю та управління політичними конфліктами

Соціальний конфлікт і особливості його появи в політичній сфері. Поняття та особливості соціального конфлікту. Особливості політичної сфери суспільства як передумови виникнення політичних конфліктів. Визначення поняття „політичний конфлікт”. Негативні та позитивні функції політичних конфліктів.

Структура і типологія політичних конфліктів. Основні структурні елементи політичних конфліктів: конфліктна ситуація, конфліктна поведінка, конфліктні установки та уявлення. Динаміка розгортання політичних конфліктів: стадія зародження конфлікту; стадія фактичного застосування сили чи стадія практичних дій; урегулювання конфлікту.

Сутність управління і контролю політичними конфліктами. Контроль як форма свідомого впливу на політичний конфлікт. Управління конфліктами як форма ціленаправленого впливу на компоненти конкурентної взаємодії. Основні стратегії управління конфліктами: ініціація, рутинізація, попередження, врегулювання, вирішення, витіснення.

Культурно-цивілізаційні моделі та технології вирішення політичних конфліктів. Основні характеристики англо-саксонської моделі. Особливості застосування стратегії м'якої та жорсткої сили. Основні характеристики східно-азіатської моделі. Основні характеристики західноєвропейської моделі.

Тема 9. Технологічний аспект переговорного процесу

Основні підходи в дослідженні міжнародних переговорів. Особливості психологічного підходу в дослідженні міжнародних переговорів (особисті якості учасника переговорів, формування національного стилю, вплив морально-етичних цінностей). Специфіка

методологічного підходу до переговорного процесу. Технологічний підхід до переговорного процесу.

Технологізація переговорного процесу. Визначення проблемної ситуації. Інтерес як базовий елемент протиріччя. Критерії класифікації інтересів. Переговорна ситуація та її особливості. Основні стратегії переговорного процесу. Основні тактичні прийоми в переговорному процесі. Особливості ведення переговорної дискусії. Види результативності переговорного процесу.

4. Основний зміст курсу

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Семінарські заняття, год				Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дис т ф.	о/д ф.	з/дис т ф.	о/д ф.	з/дис т ф.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	8	4	-	4	-	7	-	10	5	15
2	15	8	6	-	2	-	7	-	10	5	15
3	15	10	6	-	4	-	5	-	10	5	15
4	15	8	6	-	2	-	7	-	5	10	15
Усього за змістові модулі	60	34	22		12		26		30	30	60
Підсумковий семестровий контроль залік	30								30	30	40
Загалом					90				100		

5. Темі лекційних занять

№ теми з/прогр.	Назва теми	Кількість годин
1	Політичні технології: поняття, особливості, типологія	4
2	Поняття та особливості здійснення політико-технологічної діяльності	4
3	Особливості використання виборчих технологій	2
4	Формування та діяльність політичних партій: технологічний аспект	2
5	Особливості використання маніпулятивних технологій в політичній сфері	2
6	Особливості використання маніпулятивних технологій в політичній сфері	2
7	Технологічний аспект здійснення лобістської діяльності	2
8	Технології контролю та управління політичними конфліктами	2
9	Технологічний аспект переговорного процесу	2
	Разом:	22

6. Темі семінарських занять

№ теми з/прогр.	Назва теми	Кількість годин
1	Політичні технології: поняття, особливості, типологія	2
2	Особливості використання виборчих технологій	2
3	Формування та діяльність політичних партій: технологічний аспект	2
4	Особливості використання маніпулятивних технологій в політичній сфері	2
5	Технологічний аспект здійснення лобістської діяльності	2
6	Технології контролю та управління політичними конфліктами	2
	Разом:	12

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ ЗМ	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Підготовка до семінару	<u>Семінар №1</u> Питання за Змістовим модулем 1 <u>Семінар №2</u> Питання за Змістовим модулем 1	5 балів – чітка повна змістовна відповідь на питання, представлення авторської позиції. 4 бали – змістовна відповідь на питання, аргументованість відповіді. 3 бали – все вище перелічене, але при відсутності авторської позиції; 2 бали – змістовне доповнення. 1 бал – поверховий виклад матеріалу; 0 балів – відсутність відповіді	10
	Написання аргументованого есе	Перспективи розвитку політичних технологій в Україні	Аргументоване есе складається з таких структурних елементів: вступу, де студент декларує власну точку зору на проблему, поставлену у заголовку есе; щонайменше трьох аргументів на користь власної точки зору; висновку, де попередні результати	5

			синтезуються та інтегруються у більш глобальний контекст	
Усього за ЗМ 1 контр.з	2			15
2	Підготовка до семінару	<u>Семінар №3</u> Питання за Змістовим модулем 2 <u>Семінар №4</u> Питання за Змістовим модулем 2	5 балів – чітка повна змістовна відповідь на питання, представлення авторської позиції. 4 бали – змістовна відповідь на питання, аргументованість відповіді. 3 бали – все вище перелічене, але при відсутності авторської позиції; 2 бали – змістовне доповнення. 1 бал – поверховий виклад матеріалу; 0 балів – відсутність відповіді	10
	Письмове практичне завдання	Визначте проблемні аспекти використання технологій в політичній діяльності	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	5

Усього за ЗМ 2 контр.з.	2			15
3	Підготовка до семінару	<u>Семінар №5</u> Питання за Змістовим модулем 3	5 балів – чітка повна змістовна відповідь на питання, представлення авторської позиції. 4 бали – змістовна відповідь на питання, аргументованість відповіді. 3 бали – все вище перелічене, але при відсутності авторської позиції; 2 бали – змістовне доповнення. 1 бал – поверховий виклад матеріалу; 0 балів – відсутність відповіді	5
	Практичне завдання	Складіть портрет виборчого округу.	10 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 8-6 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 5-3 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 2-1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	10
Усього за ЗМ 3 контр.з.	2			15
4	Підготовка до семінару	<u>Семінар №6</u> Питання за Змістовим	5 балів – повна змістовна робота,	5

		модулем 4	висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	
	Практичне завдання	Визначте головні, основні та другорядні інтереси сторін конфлікту за вибором.	10 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 8-6 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 5-3 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 2-1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	10
Усього за ЗМ 4 контр.з	2			15
Усього	8			60

за змістові модулі контр.з				
----------------------------	--	--	--	--

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Усна відповідь, тестове завдання	Питання для підготовки і тести розміщено у Moodle	Розгорнуте висвітлення двох питань: теоретичного характеру (max 15 балів) та тестове завдання (max 5 балів).	20
	Практичне завдання	Скласти план виборчої кампанії кандидата у соціальних мережах	20-18 – робота повністю розкриває тему, логічно структурована, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики; 17-14 – положення та висновки есе недостатньо аргументовані, але робота достатньо логічна 13-10 – недостатньо чітка структура, аргументація положень має незавершений характер, розмита конкретика 9-5 - відсутня чітка структура, описовий характер 4-1 – робота фрагментарна, відсутня логіка та структура	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Баранівський В. Ф. Політологія: підручник. Київ : НАУ, 2016. 235 с.
2. Климанська Л. Соціально-комунікативні технології в політиці: таємниці політичної «кухні». Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 332 с
3. Королько В. Зв'язки з громадянською. Наукові основи, методика. Практика: підручник. Київ : Вид-во Києво-Могилянська академія, 2009. 831 с.

4. Кочубей Л. О. PR у політичній сфері : підручник. Київ : ПІЕНД, 2013. 472 с.
5. Політичні технології в сучасних владних процесах : навч. Посіб. / В. Ф. Смоляннюк, С. С. Бульбенюк, Ю. М. Манелюк та ін. Київ : КНЕУ, 2021. 328 с
6. Прикладна політологія / за ред. В. П. Горбатенка. Київ : ВЦ «Академія», 2008. 472 с.

Додаткова:

1. Висоцький О. Ю. Політична влада в Україні: проблеми легітимації та модернізації: монографія / О. Ю. Висоцький. Дніпропетровськ : Інновація, 2012. 132 с.
2. Курбан О. В. PR у маркетингових комунікаціях : навч. Посіб. Київ : Кондор-Видавництво, 2014. 246 с.
3. Олещук П. М. Новітні політичні технології інформаційного впливу: монографія. Київ : Видавець Вадим Карпенко, 2018. 288 с.
4. Петрик В. М., Штоквиш О. А. Сучасні технології та засоби маніпулювання свідомістю, ведення інформаційних війн і спеціальних інформаційних операцій : навч. посіб. / За ред. В. М. Петрика. Київ : Росава, 2006. 331 с.
5. Стратегічні комунікації суб'єктів політики в умовах сучасної політичної дійсності : колект. монографія / за заг. ред. Хорішко Л. С. Запоріжжя : Видавн. дім «Гельветика», 2021. 178 с.
6. Хорішко Л. С. Інституціоналізація еліти в процесах модернізації політичних систем: моног. Запоріжжя: КСК-Альянс, 2018. 400 с.
7. Strategic communications in the formation of the Ukrainian national security system : Monograph / under general editorship of L. S. Khorishko. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. 188 p.
8. Supit B., Pattama P. Components of national stability expectation in responding public management, a structural equation analysis. *Polish journal of management studies*. 2019. Vol.19. No.1. P. 421-423.

Інформаційні ресурси:

1. Даниленко С. І. Перевітлення демократії в інформаційну добу: роль нових медіа та громадянського комунікування. URL : <http://pd.ipiend.gov.ua/article/view/235502>
2. Куценко Є. Вибірчі технології як наукова категорія: сутність і класифікація. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/kutsenko_vyborchi.pdf
3. Олійнич С., Іліка Г. Різновиди сучасних PR-технологій. URL: <http://www.ukr.vipreshebnik.ru/market /4448-riznovidi-suchasnikh-prtekhnol.html>
4. Чак А. Феномен «кольорової революції» як політичного явища сучасності. URL: [file:/C:/Users/ADmin/ Downloads/14-96-85-1-10-20190206.pdf](file:/C:/Users/ADmin/Downloads/14-96-85-1-10-20190206.pdf).
5. Штурхецький С. Передумови використання Е-комунікацій при вирішенні комунікативних завдань місцевого самоврядування. URL: <http://naub.org.ua/>.
6. About NATO StratCom COE. URL: https://stratcomcoe.org/about_us/about-nato-stratcom-coe/5
7. EU strategic communication to counteract anti-EU propaganda by third parties. European Parliament resolution of 23 November 2016. URL: [http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2016-0441+0+DOC+ PDF+V0//EN](http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2016-0441+0+DOC+PDF+V0//EN).
8. Szafranski R. A theory of information warfare. Preparing for 2020. URL: www.airpower.maxwell.af.mil/airchronicles/apj/apj95/spr95_files/szfran.html